

Bevezetés

*„Bármik legyenek azon előnyök,
melyekkel az isteni gondviselés hazánkat megáldotta:
ezen ország jövője is főképp azon állástól függ,
melyet civilizáció tekintetében Európa népei között elfoglal.”
Eötvös József: Kultúra és nevelés Bp., 1976. 476.o*

Megtisztelő gondolatokat fogalmazott meg egy észak-magyarországi kisváros polgármestere a művelődéssel, a helyi kulturális élettel foglalkozó szakemberek tanácskozásán. Azt mondta, hogy a közösségi, helyi művelődés teszi élhetővé a településeket, s nekünk, szakembereknek nagy felelősségünk van a települések életének, fejlődésének alakításában.

Ha kinyitjuk a napilapokat, olvasunk programokat, részt veszünk a legkülönbözőbb konferenciákon gyakorlatilag mindig eltölthet ez a jó érzés bennünket, mert rendszeresen azt halljuk, hogy a kultúrára, a képzésekre, a közösségekre nagy szükség van, hiszen azok a társadalom mozgatórugói, a fejlődés zálogai. Ezekkel a folyamatosan megfogalmazódó gondolatokkal gyakorlatilag egyet is értünk. Ugyanakkor, ha nap mint nap szembesülünk a működés feltételeivel, tartalmával, rendkívül ellentmondásos képet látunk.

A kérdés persze az, hogy tudunk-e általános érvényű meghatározást, tartalmi és szervezeti megoldást javasolni, amely minden településen, minden közösségben eredményes és megnyugtató lehet, amely meggyőző a döntést hozóknak és a résztvevőknek egyaránt.

Hajlamosak vagyunk elsősorban a szervezeti keretokről, működési feltételekről vitatkozni. Önkormányzati fenntartású művelődési ház, egyesület, Kht., nyereségérdekelt vállalkozás, alapítvány... melyik az üdvözítő megoldás, hogyan lesz eredményes a helyi közösségi művelődés ügye? A kérdésekre mindig adhatunk panel válaszokat, saját hazai és nemzetközi tapasztalataink, meggyőződésünk és érdekeink szerint hasz-

nos és működő javaslatokat. Helyben sokszor belekényszerülünk küzdelmekbe, védjük a kultúra, a közösségek érdekeit, működési feltételeit – számtalanszor túllépve a helyi társadalom tényleges problémáin, azokon a kérdéseken, amelyek megoldásában a közösségi művelődés sokat tehet, amelyek közös cselekvéseket indíthatnak el, s tényleges érvekként fogalmazhatók meg a vitákban.

Vitányi Iván a Szín 2005/5. számában, a vele készített interjúban azt fogalmazta meg, hogy mind a politika, mind pedig a gazdaság átszervezése bár rendkívül munkás, de viszonylag egyszerű feladat a társadalom átalakulásához képest. Míg az előbbiekre elegendő a 10–15 év, addig az emberi kapcsolatrendszer, a gondolkodásunk megváltozásához emberöltőkre van szükség. Azért tartom fontosnak idézni a fenti gondolatokat, mert meggyőződésem, hogy a szervezeti keretek változtatása a gazdasági szerkezetváltáshoz hasonló, felülről elhatározott, szabályozott folyamat. A magam részéről sokkal inkább egy szerves, a társadalomba ágyazott, a sokszínűséget is biztosító változás mellett tudok csak érvelni, amely a hangsúlyokat a tartalomra, a kihívásokra és az eredmények együttes mérlegelésére helyezi. Ehhez a folyamathoz lehet, hogy szükséges akár hetven év is.

Mindezt mi sem bizonyítja jobban, hogy a jelen Évkönyvben is olvashatóak kiváló eredmények, olyan sikerek, amelyek csupán ízelítőt adnak a sokféleségből, a tartalmi színességből. Igenis van felelősségünk abban, hogy milyen módon tudjuk megvalósítani a vidékfejlesztés programját, hogy biztosítjuk-e a településeken az emberi erőforrás megerősítését, a gazdasági tőkévé váló tudás megszerzését. Feladatunk, hogy segítsük az alkotó kedv, a kreativitás szakmai lehetőségeiben való kiteljesedését, a lakóhelyhez kötődést. Szükséges tehát, hogy a talpára állítsuk érveinket, hogy helyezzük előtérbe a tevékenységet és a megoldásra váró feladatot!

Csak mindezek után gondolhatjuk, hogy megtettünk mindent annak érdekében, hogy az Eötvös József által is meghatározónak vélt fejlődéshez, egy civilizáltabb Magyarország kialakításához hozzájárulhatunk.

Budapest, 2006. január 17.

Borbáth Erika